

Isolde Thyrêt

Ikona kao medij u oblikovanju slike sveca: najranije ikone Sv. Nila Stolbenskog

U ranom 17. st. stvaranje ikonografije Nila Stolbenskog, skromnog zapadno-ruskog askete u udaljenoj oblasti jezera Seliger, pridonijelo je širenju ugleda ovog sveca te je njegovo prikazivanje kao relikvije potaknulo prihvaćanje sveca kao moćnog čudotvorca. Prva ikona Nila Stolbenskog naslikana je krajem 16. stoljeća, u vrijeme kad je redovnik Filofei Pirogov iz samostana Gerasimo Boldinskii sastavio svečev životopis. Oporuka prvog upravitelja Nilovog samostana iz 1614. bilježi dvije ikone Nila u samostanu, od kojih jedna prikazuje Nila na otoku Stolbnoe. Tri najranije sačuvane Nilove ikone, koje se datiraju u drugu trećinu 17. stoljeća, prikazuju sveca pokraj njegova samostana na kako se moli ispred lika Krista koji se pojavljuje iza oblaka u gornjem lijevom kutu slike. U središtu su ikone prikazane svečeve relikvije u svetištu pokraj samostanske glavne crkve. Nilove ikone ubrajaju se među najranije prikaze nekog ruskog sveca pokraj svojega samostana kao i prikaz relikvija ruskog sveca u središtu kompozicije. Motiv otoka i Nilov položaj u molitvi ukazuju na dvostruku poruku navedenu u Pirogovoj hagiografiji kako je svetac s područja Seligera bio značajan asketski pustinjač i predan zagovornik svojih bližnjih. Potreba za naglašavanjem Nilovog svetačkog poziva dovela je do prikaza njegova svetišta i relikvija, što je navijestilo Nilovu čudotvornu moć promatračima svečeve ikone. Model za Nilovu ikonografiju preuzet je od ikona svetaca sa Soloveckih otoka u Bijelom moru, Zosima i Savatija, čija je hagiografija utjecala na životopis Nila Stolbenskog. Oblikovanje Nilove ikonografije poslužilo je kao važno sredstvo u širenju slike svetog čovjeka.